

– Duodu tau tris dienas. Nors galėčiau lažintis, kad jau rytoj nebepasirodysi, – įtariai prisimerkęs į mane spitrijo kriošena vairuotojas.

Matyt, nusivylė, kad pernelyg ilgai rausiausi konteineriuose. Atsikrenkščiau ir nusispjoviau. Tarsi jam naujiena, kad tai pirmoji mano kaip kroviko diena. Jei kas būtų pasakęs, kad teks apuostyti kiekvieną šiukšlių maišą, nė kojos čia mano nebūtų.

Išklausęs trumpą instruktažą ir savaitėlę pasivažinėjęs ant skirtingų šiukšliavežės galų kaip kroviko-rūšiuotojo padėjėjas, kad susipažinčiau su karjeros galimybėmis, pagaliau gavau porininką, tai yra nuolatinį vairuotoją. Sąlyginai nuolatinį, nes jis atrodė mažų mažiausiai viena koja grabe: išdžiūvęs, susukta burna, lūpos suvis išnykusios, tikriausiai nuo amžino raukymosi, o gal ir dėl to, kad burnoje akivaizdžiai trūko dantų. Senis atsidadė šiukšlėmis ir tepalais, o mašinoje dvokė taip, tarsi tas šiukšles jis būtų vežiojęs tiesiog kabinoje. Negaliu pasakyti, kad šiukšliavežė buvo apšnerkšta, bet ji vis tiek skleidė rūgtelėjusių buitinių atliekų ir su niekuo nesupainiojamos senatvės kvapą.

Išokau vidun ir pravėriau langą, nors lijo. Senis tik paskersakiavo ir atsikrenkštė, bet balsu nepaprieštaravo. Šiandien turėjome rinkti popieriaus atliekas. Tik popieriaus. Jau žinojau, kad riebaluotos dėžutės nuo picų ar kebabų nėra popierius, vyniojamasis popierius – taip pat ne. Bet jeigu picos dėžutės dangtis švarus ir sausas, jis peršoka į popieriaus kategoriją, o apatinė – vis dar buitinės atliekos. Ir visa tai sužiūrėti buvo mano darbas, tiksliau, bjauresnioji jo dalis. Žinoma, jie man davė pirštines, kepurę su snapeliu, batus (tiesa, įlipus į balą paaiškėjo, kad jie kiauri), taip pat skaidraus stiklo akinius, kurie nuolat smuko nuo nosies. Kažkiek būtų galėję pagelbėti, jei ne rožiniai, tai bent jau žydri akiniai, nors gausiai prikrautų kūdikio pampersų, įmestų tarp popieriaus atliekų, neišgelbėtų joks spalvų spektras.

Man besikeikiant ir bekrapštant prie kartono dėžės prilipusį moterišką paketą, pro šalį eidamos moksleivės atseit nesusilaikiusios prunkstelėjo. Suvyniojau paketą į gniaužtą ir mečiau jį link, tačiau tos bestijos mano ketinimus perprato ir spiegdamos pasileido į kojas.

– Kokias ten varnas gaudai?! – išgirdau nepatenkintą senio balsą sau už nugaros. – Nors su savo apsisukimais nė vištos nepagautum.

Grįžtelėjau, bet pratylėjau – ką jau čia ir sakysi. Užsidėjau ausines ir darbavausi toliau. Juk ne šiaip sau čia įsidarbinau – paskutiniu metu mano gyvenimas buvo tarsi nesibaigianti rudens naktis. Tokia būseną – kiekvieno poeto svajonė, bet ja pasinaudoti kur kas paprasčiau tada, kai iš jos išneri ar bent jau kai toji juoduma įgauna pilkesnių atspalvių. Kaip sakydavo mano literatūros profesorius, reikalinga šiokia tokia distancija, o apie kokią distanciją galima kalbėti, kai tavo nosis ką tik išlindo iš konteinerio.

Nebeatsimenu, ko būtent pavartojus man nušvito mintis, kad fizinis darbas ir galėtų būti toji būtina paskata, taip sakant, spyris sėdynėn. Ir kuo tas darbas šlykštesnis, tuo didesnis postūmis, mat, gulėdamas ant sofutės ir rakinėdamas nosį dar niekas nieko verto nesukūrė ar bent jau aš apie tokius atvejus nesu girdėjęs. Sėintis įkvėpimo rausiantis svetimose šiukšlėse gal ir nebuvo geriausia idėja, bet prieš įsidarbindamas menkai tenučiuokiau, kuo visa tai kvepia. Rodės, gana poetiška važinėti po miestą ant šiukšlinės krašto įsliuogus į paprasto darbininko kombinezoną. Ir laiko apmąstymams maniau turėsiąs daugiau nei koks suvargęs picų išvežiotojas, ir streso mažiau, ir naktinė pamaina negrės. Studijų laikais mano vaizduotė kuo puikiau darbuosiu tiesiog gulinėjant ant suoliuko parke ir vėpsant į debesis, o po naktinio pasivažinėjimo viešuoju transportu eilėraščių užtekdavo publikacijai – tiesa, kur kas dažniau kiekybės, o ne kokybės prasme. Tačiau ši sistema visiškai staiga ir netikėtai nustojo veikusi, tad man reikėjo naujų įspūdžių ar bent jau naujos rutinos.

Bemąstydamas, matyt, praradau laiko nuovoką ir priešais mane vėl išdygo perkreiptas senio snukis. Nusiėmiau ausines ir įsmeigiau į jį klausiamą žvilgsnį: kas dabar ne taip?

- Tu niekada netapsi komunalininku. Esi pernelyg lėtas.
- Mano karjeros ambicijas kuo puikiau patenkina ir popierius, – atrėžiau.
- Komunalininkai *užkala* dukart daugiau, bet ten reikia tempo. Viens du – patikrinai, išvertėi, pastatėi, viens du – čiupai kitą. O tu miegi.

Taip ir knietėjo jau paskutiniąja riebaluota pakuote užkišti tą bedantę burną. Kodėl man turėjo tekti šitas suknistas šiukšlių karalius? Jį čia taip vadino visi, nes senis jau pusę amžiaus vairavo šiukšliavežes ir tuo baisiai didžiavosi.

Tarkime, aš visai netrokštu vairuoti to šiukšlių tanko, net žiūrėt negaliu, kaip jis laviruoja ankštuose kiemuose, kaip siaurais keliukais prasilenkia su virtinėmis įtartinai judančių arba bet kaip išmėtytų mašinų, rodosi, net vos vos prie jų prisiliesdamas, bet kažkokiu nesuvokiamu būdu jų ne tik nesubraižydamas, bet netgi nepravirkdydamas signalizacijų.

Pats turėjau tik B kategorijos vairuotojo teises, tačiau pirmenybę, kaip ir visi normalūs žmonės, teikiau dviračiui. Automobilių mieste jau prisiveisė pernelyg daug, kamščiai – per dideli, o tos naujos mados parkuotis keliomis eilėmis, kai kam nors prireikus išvažiuoti tekdavo iš po žemių iškasti mažiausi dar dviejų automobilių savininkus, apskritai negalėjau suprasti. Be to, man puikiai sekėsi važinėti ant šiukšliavežės krašto, tai priminė mano vaikystės kaimą, tiksliau, senelio arkliu kinkomą vežimą – paskutinį tose apylinkėse. Tik kvapas skyrėsi. Dabar man atrodė, kad nieko natūralesnio už mėšlo kvapą net būti negali, nors ir tuomet jis man ypatingai nesmirdėjo.

Kitą dieną vėl rinkome popierių, tik šįkart už miesto, nuosavų namų kvartaluose. Čia kiekvienas turėjo savo konteinerius, prie kurių paprastai nebuvo jokio chaoso. Atrodė, gyventojai dalyvauja varžybose, kieno šiukšlės geriau išrūšiuotos ir konteineriai švariausi. Turbūt visos to kvartalo moterys žinojo pasaką apie karalių, ieškojusį nuotakos pagal tai, kurios namuose bus surasta mažiau šiukšlių. Na, beveik visos – vienas konteineris visgi buvo gana solidžiai apkrautas maišais, todėl teko juos visus atrišti ir patikrinti, ar tik nebus man paliktos popierinės žinutės. Vienas maišas buvo pilnas pliušinių žaislų – ne mano reikalas. Kitas – senos patalynės – irgi ne mano. Užtat trečias maišas buvo knygų, tai yra paruoštas man. Pavarčiau, gal kas ir pačiam pravers – juk pasitaiko, kad žmonės išmeta sovietinių laikų raštus arba poezijos rinkinius. Tačiau šįkart tai buvo tik vaikų literatūra ir netgi ne pasaulinė klasika. Man pasidarė gaila tų vaikų, priverstų skaityti tokią menkavertę literatūrą, užuot žaidusių kompiuterinius žaidimus kaip normalūs šiuolaikiniai vaikai.

Netrukus kai kas patraukė mano dėmesį. Iš pradžių netgi nesupratau, kas. Šiaip jau juoda plastikinė lenta šiandien irgi ne mano darbas. Bet kam joje šitiek vienodų skylučių? Ji man kažką priminė. Ir tik pamėginęs pro tas skylutes pažvelgti į automobilyje snaudžiantį vairuotoją, prisiminiau, kad jau esu tai daręs... seniai seniai, dar visai mažas. Po galais, juk tai mozaikos lenta! Mano laikais tokią mozaiką dėliodavo mergaitės, bet aš mėgau piešti, savanoriškai dainavau mokyklos chore ir netgi pusantrų metų lankiau baletą, todėl dėdės ir dėdienės stengdavosi man dovanoti kūrybingumą lavinančius žaislus, tarp kurių buvo netgi vaikiška siuvimo mašina. Tačiau tą kartą – vienintelį kartą – gavau dovanų tai, su kuo ištis buvo galima žaisti. Viską metęs, kasdien dėliodavau įvairias mašinas, lėktuvus, medžius, žvėris, raštus ir net gėles. Taip aš galėjau akimirksniu iš vairuotojo virsti lakūnu, iš girininko – karaliaus sodininiu. Pasijutau ne tik savo gyvenimo kūrėjas, o kūrėjas plačiąja prasme.

Išverčiau visą maišą ant žolės, tarp visos tos makulatūros tikėdamasis surasti bent keletą mozaikos dalių, bet jų čia nebuvo, tik toji juoda, tvarkingai skylėta lenta. Pašėlusiai užsimaniau dar bent kartą gyvenime sudėlioti mozaiką. Pajusti, kaip detalės mažais cilindro formos koteliais slysta į tas apvalias skylutes, kaip pavieniai burbuliukai pamažu susilieja į raštą, piešinį, paveikslą. Pasijusti žaidžiančiu vaiku, vaizduotės galia gebančiu užpildyti bet kokias spragas.

Pradėjo pliaupti, tad turėjau lįsti vidun. Iš šildančių atsiminimų tiesiai į šiukšliavežės kabiną su jos neatsiejama dalimi – susiraukusiu ir amžinai bambančiu seniu. Jeigu būčiau tikintis, pasimelsčiau už sielą to, kuris išrado apsaugą nuo svetimų žodinių šiukšlių – ausines.

– Tai koks šiandienos grobis? – pasmalsavo, nors lentą buvau apdairiai pasikišęs po darbiniu lietpalčiu. Gali būti, kad įtarimą sukėlė staiga suplokštėjęs mano pilvas.

Ištraukiau ir apsimestinai atsainiai pamosavau jam prieš nosį savo radiniu.

– Kas tai?

– Ai, nieko. Eksperimentuoju, – pasakiau, kad tik atstotų.

– Eksperimentuoji?

Numojau ranka – neprivatau jam aiškintis. Norėjau tik užsikimšti ausis ir nugrimzti į sau įprastą aplinką, bet bemosuodamas lenta numečiau ausinės žemėn ir kol kuičiausi, senis laimėjo laiko dar vienam klausimui:

– Ką tu ten klausai? Repą, hiphopą? Dabar visi klauso hiphopą.

– Įvairiai, šiaip. Dabar tai poeziją – na, įrašą, – prisipažinau.

– Tai beveik tas pats. Gera poezija skamba kaip muzika. Ji gimsta iš melodijos, iš alsavimo, iš širdies, – paaiškino man komunalininkas. – Tikrai poezijai reikia tobulo ritmo ir, žinoma, rimo.

– Dabar mažai kas berimuoja.

– Na jau. Visi iškiliausi poetai rimavo: Maironis, Neris, Putinas, net Marcinkevičius, – neketino nusileisti senis ir staiga visai prie ausies sugriaudėjo: – Kiek rooovė, neišrovė, kiek skyynė, nenuskynė!

Net krūptelėjau iš netikėtumo. To džiūsnos balsas būtų nustelbęs visą mano mokyklos chorą.

Senis, užbaigęs priedainį, toliau dėstė savo teoriją.

– Dabar mažai kas bemoka rimuot, bet, jeigu žodžius galima suguldyt į muziką, tai vis dar poezija. Kitaip – tiesiog tekstas.

– Jūs dar ir poezijos karalius, pasirodo? – paklausiau kuo rimčiausiu veidu.

– Che. Pagal specialybę – muzikos mokytojas. Bet neilgai mokiau, tik puspenktų metų. Vėliau keletą metų muzikavau vestuvėse, galiausiai atėjau į Specialųjį autotransportą ir pasilikau. Iš pradžių buvau vienas visame mieste. Įsivaizduok, visiškai vienas: kaip pirštas, kaip mėnuo, kaip...

– Kaip Aleksoto tiltas. Kaip ši delčia, – neiškenčiu nepasipuikavęs savo beveik genialia atmintim svetimam žodžiui.

– Važiuodavau sau ir dainuodavau, – tęsė jis, tikriausiai net *nepagavęs* – juk nerimuota. – Ir viską spėdavau. Kastuvu kroviau šiukšles. Va šitom rankom, – atkišo man savo dešiniąją geltonais nagais ir juodomis panagėmis. Kairę, ačiū Dievui, vis dar laikė ant vairo. Jau norėjau vėl įsikišti ausinės, bet jis buvo greitesnis:

– Tai tu poetas?

– Širdyje – taip. O praktiškai beveik neberašau. Nebėra įkvėpimo.

– Che. Turbūt ne ten ieškai to savo įkvėpimo.

– Turbūt, – atkirtau atžagariai.

– Nu kaip žinai, – senis, rodos, tai pajuto ir užtilo.

Pagaliau galėjau ramiai klausytis *roulingų*, tiksliau, dėlioti savo žodžių mozaiką juodoje lentoje. Bet aš nebemačiau spalvų, viskas buvo juoda – žolė, medžiai, netgi dangus. Juoda, kaip ir pati lenta, kaip

mano mėgiamos *roulingų* dainos pasaulis, kaip mano gyvenimas. Mano *playlistas* buvo tarsi *feisbuko* algoritmas: užtekdavo apie ką nors pagalvoti ir tos mintys ar jausenos buvo tučtuoju kuo tiksliausiai įgarsinamos.

Iki pat namų neištariau savo porininkui nė žodžio, tik murmtelėjau atsisveikindamas.

– Manau, susidirbsim, – tarė jis nei iš šio, nei iš to, iššiepdamas savo bedantę burną.

Tik gūžtelėjau – keistas padaras. Juk dar vakar norėjo lažintis, kad po poros dienų nebepasirodysiu.

Kitą rytą pramiegojau. Nesu pratęs kilti penktą, kai net mano kiemo žvirbliai čirkšti nepradėjo. Tai kažkoks savanoriškas išsiprievartavimas. Dar neseniai panašiu laiku tik migdavau, o paskutiniu metu ir apskritai nebeužmigdavau be *stilnokso*.

Atmyniau visas sukaitęs, mano senio jau nebebuvo.

– Ką man dabar daryt? – paklausiau dispečerinėj.

– Reikia išplaut kontenerius. Ir sutaisyt apgadintus.

Gavau privalomą rinkinį: skudurą, šepetį, kibirą ir grąžtą su varžtais. Dispečerė mostelėjo kontenerių pusėn, kur jų stovėjo kelios dešimtys, o aplink juos sukosi, matyt, tokie patys nelaimėliai. Saulė kaitino, nebuvo jokio pavėsio, kad neiškeptumėm, teko nuolat šlakstyti vandeniu. O aš dar ir pamirkydavau kepurę, kaip buvo išmokęs senelis – kad kiaušas neperkaistų. Akiniai slydo nuo prakaituoto veido, tad pasidėjau šalimais ant akmens, ir, žinoma, visai netrukus po užpakaliu pajutau trekstelint. Vis tiek buvo niekam tikę.

Per visą darbo dieną sutvarkiau tik pusšesto kontainerio, nors tyčia ieškojau mažiausiai sulaužytų ir pačių švariausių. Bekuopdamas paskutinįjį su vandens čiurkšle įsišvirkščiau į akį kažką įtartinau panašaus į paukščio šūdą ir dabar tą akį bjauriai perstėjo. Neseniai mačiau filmą, kur paukščio šūdas užmušdavo žmogų tiesiog užtiškęs ant veido ar net kojos. Gal tikrai kažko žudančio tame yra – akį degino tarsi būčiau įsilašinęs kokio sukništo peroksido. Negano to, nejaučiau nei kojų, nei rankų. Kai nuo karščio ir dehidratacijos buvau bebėgęs į centriuką geriamojo vandens, kolegų beveik priverstinai buvau pavaišintas liepsnojančiu skysčiu iš *fleškės*. Dabar degė ne tik akis, bet ir gerklė, o dehidratacija buvo pasiekusi aukštumas. Mačiau mėlynai geltonas šūdmuseles, o pasilenkęs užsirišti bato neišlaikiau pusiausvyros. Vaišintojai užbliovė iš juoko, bet man buvo vis tiek. Gurkstelėjau tiesiai iš *šlangos*, prisėdau ant savo akmens ir darbo pabaigos sulaukiau pripildęs ausis muzikos, užsimerkęs ir skęsdamas garsuose bei sąlyginėje tamsoje – net pro užmerktas blakstienas įkyriai brovėsi saulė, o žagsinčio mano kolegų juoko nesulaikė net ausinės.

Kitąryt atmyniau gerokai prieš šešias, bet manęs į teritoriją neįleido, tik davė pasirašyti darbo saugos instrukciją ir liepė savo vairuotojo laukti už tvoros. Tarsi toms šiukšliavežėms būtų pritrūkę vietos, jei laukčiau viduje.

Senis paaiškino, kad neseniai vienam taip bestypsančiajam vairuotojas sutraiskė koją, tad nuo šiol krovikai lauks už vartų. Šįryt senis buvo geriau nusiteikęs. Dar nespėjus man užsidėti ausinių padainavo Baltakio „Pušelę“ ir kažką visiškai negirdėto.

– Jaunystėj ir aš mėginau kurti. Vakaraus bendrabuty per užiantį ir braškantį tranzistorių gaudydavom Bitlus, kol užmigdavom. Norėjom būt kaip jie. Tada visi svajojo būt kaip jie. Bet negudrios man tos melodijos išeidavo, nors ausyse, rodos, girdėdavau angelų muziką. Supratau, kad lietuviškuoju Lenonu ar Makartniu netapsiu, tad ėmiau pats grot ir kitus mokyt svetimų melodijų. Vis dar paskambinu, nors jau senas tas mano fortepijonas ir pelių sugrauztas. Užbėgtum kada, gyvenu visai šalia bazės – savo kūrybos paskaitytum.

Gūžtelėjau ir pasakiau kažką panašaus į „gal kada nors“. Senis šiek tiek nuliūdo. Šiandien jis manęs nebeerzino, pajutau jam net šioką tokį gailestį, bet artimiau bičiuliautis neturėjau jokio ūpo. Tad kaip visad panirau į savo muziką, o vos privažiavęs pirmąjį objektą, užėmiau poziciją ant šiukšliavežės krašto ir vidun nebelipau.

Rinkome plastiką, tik jau kitame rajone. Ir konteineriai buvo kitokie – cilindro formos. Mudu tiesiog užkabindavom juos už kablį ir šiukšliavežės mechanizmas pats juos apversdavo, iškratydavo visą turinį, mums belikdavo numauti juos nuo kabliuko tarsi didžiules žuvis. Vėliau kaip visad reikėjo patikrinti, ar aplink konteinerius sustatytuose maišuose nepaslėpta ko nors man. O kaipgi: net švilptelėjau tarp senų įrankių radęs beveik naujus apsauginius akinius, kurie kuo puikiausiai laikėsi ant nosies. Žmonės išmeta tiek naudingų dalykų! Jei kada visai nusigyvensiu, žinosiu, kuo verstis.

Ir visgi mane siaubingai erzino tie nesutalpę į konteinerius maišai – juk neatrیشės nesužinosi, plastikas juose ar popierius, o gal mano taip nekenčiamos kartoninės riebaluotos pakuotės, kurios dabar buvo nebe mano reikalas. Kaip ne mano reikalas buvo ir aplink konteinerį sustatyti seni baldai, statybinės medžiagos ar apvytusios medžių šakos. Man patiko, kad mūsų darbe, kaip kokiam avily ar skruzdėlyne, visi žinojo savo funkcijas ir nesikišo į kitų. Kai pasakiau tai seniui mums jau grįžtant atgal, jis vėl ėmėsi pamokslauti.

– Kol nedirbai su buitinėm, skaityk, nieko neišmanai. Tai yra tikrasis darbas, kuriam reikia įgūdžių, tempo, reakcijos. Ten tu kaip kariuomenėj, o čia... Tinginių atostogos, – užsivedė senis.

– Ir ką tuomet čia veikia pats šiukšlių karalius?

– Che, ir tu jau... Karalius savo jau atkaraliavo, – atsakė, nusispjovęs pro atvirą langą.

Aha, jautri vieta, pamaniau ir beveik piktdžiugiškai tęsiau toliau.

– Nejau niekuomet nepagalvojot grįžt prie muzikos? Ir dar ta smarvė...

– Nuo muzikos niekur nepabėgau. O prie smarvės seniai pripratau. Dabar grynas oras man dvokia taip, kad net galva sukasi, – nesuprasi, juokais čia jis ar rimtai. – Patiko man ir muzikuot, ir kroviku važinėti, ir su buitinėm, ir tais laikais, kai apie rūšiavimą dar nė kalbos nebuvo. Ir jaunimėlį mokyt smagu buvo, tik mane greit iš tų pareigų atleido. Atseit kirvis aš. Pusė mano apmokytų jau kitą dieną darbe nepasirodydavo, che.

– Tai jūs tyčia taip? – nusijuokiau ir aš.

Prisiminiau savo akcentologijos dėstytoją – irgi kirvį, kuris mane, šimtaprocentinį literatą, kažin kodėl mėgo. Ir netgi į savo komandą kvietė, bet vargu ar tokia veikla man būtų artimesnė negu šiukšlininko.

– Kad nėra kada reklamą varyti ar tešlagalvių verbavimu užsiiminėti, tegul iškart čiuožia namo, jei abejoja. Tą patį sakydavau ir savo mokiniams – kam veltui klavišus maigyt?

– Turbūt ne per daugiausiai turėjot mokinių...

– O kaipgi, turėjau. Keli iki šiol tebemuzikuoja. Vienas net aplanko. Tiesa, seniai bemačiau, gal jau išplaukė į platesnes scenas.

Pamaniau, kad reiktų su juo atsargiau, nes dar padarys savo įpėdiniu – jei ne buitinių karaliumi, tai bent jau popieriaus ir plastiko princu.

Senis nutilo, aš irgi daugiau nebeklausinėčiau. Taip ir važiovome iki bazės kiekvienas gromuliuodami savo taip ir neištartus žodžius.

Lūžau vos galvą ant pagalvės padėjęs. Sapnavau tarsi vėl būčiau vaikas.

Ieškau gintaro gabalėlių pajūryje, tačiau poilsiautojai mane iš ten veja, taško, piktesni net mėgina pažerti smėlio į akis. Ir šaiposi, kad jokio gintaro čia nėra ir niekuomet nebuvo, kad be reikalo maišausi po kojom, verčiau jau šiukšlių eičiau rinkti. Krapštau smėlį iš akių ir bliaunu, ašaros maišosi su snargliais ir smėliu. Man atrodo, kad jeigu nerasiu bent vieno gintariuko, numirsiu – taip jau man jo reikia. O tada pamatau savo porininką, kuris atrodo dar senesnis – visas baltutėlis ir net barzda balta, tarsi kokio pasakų dievulio. Klausia, ko čia žliumbiu, o aš jam ir sakau:

– Ieškau gintaro, bet man sako, kad jo čia nėra.

– Ką gi, visada turi du kelius, – atsako senis. – Arba tiki ir ieškai to savo gintaro tol, kol surasi, nors ir visą gyvenimą.

– Arba?

– Arba pradedi rinkti tai, kas yra.

– O kas yra?..

- Smėlis, dumblas, kriauklės, akmenukai, šiukšlės... Šiukšlių yra visur.
- O ką pasirinktumėt jūs?
- Aš jau pasirinkau – akmenis. Va, po kaklu, žiūrėk.

Jis nusivelka liemenę ir rodo man savo karolius. Ne iš akmenukų, o visai padorių akmenų. Jo kaklas žaizdotas, krūtinėje – akmenų išmuštus duobės.

Knieti papasakoti seniui, jam tikriausiai būtų smagu, kad kažkas jį sapnuoja. Tik abejoju, ar patikės. Niekas nesapnuoja tokių nuoseklių sapnų, su pradžia, pabaiga ir netgi moralu. Niekas netikėjo mano sapnais, įtarinėdavo, kad tiesiog skiedžiu, todėl lioviausi juos pasakoti, tik kartais užsirašydavau. Kai kurie netgi nuguldavo eilėse.

– Klausi manęs, ar nesigailiu visą gyvenimą prasirausęs šiukšlėse? – paklausė senis po tokios ilgos tylos, kad jau gailėjausi prasižiojęs.

- Hmmm.., – numykiau.
- Juk kažkas turi surinkti ir tuos akmenis, ar ne?

Iki darbo pabaigos senis neištarė nė žodžio. Prastai pritvirtinau konteinerį ir jis nuvirto, teko surinkti šiukšles senu geru kastuvu, bet senis nė nesusiraukė. Netgi padėjo man, bet darbavosi taip, tarsi manęs čia nė nebūtų. Jau buvome pratę prie vienas kito tylos.

Pagaliau mums apsikuopus paskutiniame punkte senis susiraukė, tarsi pirmą kartą užuodęs šiukšles, ir tarė:

- Viskas baigta. Aš išeinu.
- Na jau?

– Esu žlibas kaip kurmis: viena akim dar kažką matau, o kita visai užgeso. Sako, ta blogoji akis visa randuota, deformavosi ir tarsi kokiais žvynais pasidengus, o ir kita jau randėja. Klausė, gal norėčiau, kad pamėgintų man skalpeliu prakrapštyt tas akis – kažin, kas jau čia norėtų... Dabar bent viena matau, o kas garantuos, kad matysiu po to?

– Bet kaip tuomet jūs išlaviruojat kiemuose, tiesiog milimetras į milimetrą?

– Turbūt pagal kvapą orientuojusi. Yra toks filmas – „Moters kvapas“. Bet iš tiesų neįmanoma užuost žmogaus, kai sėdi šiukšlinėj.

Jis užtilo, tylėjau ir aš. Tada senis atsikrenkštė ir tarė:

- Tai aš kliudžiau tą kroviką. Aš jo tiesiog nemačiau...
- Na, dabar jau nieko nepadarysi.
- Aha. Kada nors vis tiek būtų tekę užleisti sostą. O dabar kai ką tau parodysiu.
- Apgraužtą fortepijoną? – šyptelėjau.

– Jį tai bet kada galėsi – jau matau, kad bandomąjį *pereisi*. Nagi, lipk, pamatysi visa ko esmę ir prasmę! – Senio balsas pastebimai pažvalėjo.

Mudu sušokome į kabiną. Važiavome tylėdami. Tik dabar pastebėjau, kad jis vairuoja prisimerkęs, ištiesęs kaklą ir įsikibęs į vairą, tarsi ką tik teises išlaikęs pensininkas, ir man pasidarė nejauku. Dar pastebėjau, kad nieko nebeužuodžiu. Netgi nuo senio nebedvelkė nei senu žmogumi, nei mirtimi, jis tarsi išvis neturėjo kvapo. O gal tai aš praradau gebėjimą užuosti.

Mes privažiavome sąvartyną ir stabtelėjome, bet iš mašinos nelipome. Užverčiau galvą. Tai buvo aukštas didžiulis kalnas, tai buvo mini Himalajai, mažasis Everestas, tik spalvotas ir be kepurės. O dangus virš jo mėlynas mėlynas, buvo matyti tik keletas permatomų pūkinių debesėlių ir pulkai įtariai kranksinčių varnų.

– O čia kas? – mostelėjau ranka į angarus papėdėje.

– Čia išrūšiuoja buitines.

Senis spustelėjo greičio pedalą taip, kad vos nekaukštelėjau galva į stiklą.

– O jau dabar tai laikykis!

Dėl visa ko prisisegiau, o senis tik kikenė ir spaudė iki dugno. Mūsų nerangusis žvėris eikliu gepardu netapo, tačiau riaumojo kaip visa buivolų kaimenė. Kelias ėjo zigzagais, atrodė, lyg judėtume serpantiniais. Užsliugę viršun, nė nestabdydami čiuožėme prie krašto – aš įsikibau į sėdynę, užsimerkiau ir mintyse inkšdamas laukiau savo paskutinio skrydžio. Tada senis kirto ant stabdžių, o aš, rodos, prarijau skrandį.

– Atvažiavom, – tarė ir stebėtinais vikriais išsoko iš kabinos.

Išlipau ir aš, priėjau dar arčiau krašto. Kur akys užmatė, visur mėtėsi šiukšlės, daugiausiai juoduose ar tamsiai pilkuose maišuose, bet buvo ir mėlynų, geltonų, žalių ir raudonų, o kai kurioms šiukšlėms pavyko išsilaisvinti iš plastikinių maišų ir atsiskleisti visu margumu. Mes stovėjom pačiame sąvartyno viršuje, bet aš jau nebemačiau jokių šiukšlių. Tai buvo spalvos, formos, tai buvo mozaika – daugybė mozaikų, tarsi bendra milžiniška dėlionė. Dėlionė iš formų, spalvų, skonių, kvapų, užgesusių vilčių, prisiminimų, šimtų tūkstančių žmonių būties ir buities įrodymų. Vienos galbūt kadaise svarbios, kitos – visiškai nereikšmingos gyvenimo detalės iš viso miesto susiliejo į viena. Tai buvo pats baisiausias ir gražiausias sąvartynas, o mes – senis, aš – ne šiaip atsitiktiniai dėliotojai, o viso šio reiškinio valdovai ir tarnai drauge.

Šalimais kaip kontrastas tai spalvų įvairovei, kur visgi vyravo mano mėgstama juoda, stūksojo neįtikėtinai balto smėlio kalnas. Tokio baltumo smėlį esu matęs vaikystėje pajūry, o gal jis toks tik mano atmintyje. Tempdavau jį namo kibirais, nes troškau vietoje kilimo pasitiesti smėlio ir vaikščioti po jį basomis. Ne mažiau mane masino bangų skalaujamas krantas, kuriame mėgau pagaliuku išraižyti žodžius,

sakinius. Banga juos nuplauna, tu rašai naujus vėl ir vėl, o žodžiai niekuomet nesibaigia, kaip nesibaigia jūra.

Ir staiga žodžiai, eilutės, ištisos strofos iš vaikystės, dabarties ir ateities plūstelėjo mano vėjo košiamon galvon. Jie skverbėsi į smegenis tarsi bangos į krantą, plūdo tokia jėga, kad man apsisuko galva ir ėmė mirgėti akyse. Stvėriau telefoną ir pradėjau paskubomis užrašinėti savo žodžių mozaiką. Nežinojau, ar iš to kažkas išeis, galbūt vėliau visus iki vieno teks ištrinti ir įrašyti naujus, bet svarbiausia, kad jie grįžo. Žodžiai sugrįžo ir aš skubėjau rinkti raides bijodamas, kad tiek jos, tiek žodžiai išnyks kaip sapnai, kurių neužsirašome.

Pabaigęs žvilgtelėjau į senį, kuris žiūrėjo ne į šiukšles, ne į smėlio kalną ir net ne į dangų, o į savo seną, purviną šiukšliavežę taip, tarsi kaimietis į ilgai ir ištikimai tarnavusį arklį, kuris tuojau atiteks kitam šeimininkui. Mudviejų akys ašarojo nuo vėjo, o vėjo būta stipraus – juk stovėjome pačioje viršūnėje.

– O kas ten boluoja? – parodžiau į baltojo smėlio kalną.

– Tai, kas liko iš atliekų – pelenai. Gražu, ar ne?

– Niekada nesu matęs tiek daug pelenų.

Žvilgtelėjau apačiom, ten kuitėsi pulkelis benamių.

– Vietiniai, – tarė jis, pasekęs mano žvilgsnį.

Jie darbavosi darniai, kiekvienas kapstė savo plotelį, tarsi skruzdės darbininkės savo milžiniškame skruzdėlyne. Debesys sunkėjo, kaupdami lietų, o varnų būrys tebeskraidžiojo aplinkui laukdamos, kol mes atlaisvinsime teritoriją.

– Žinojau, kad tau patiks.

– Kurgi ne...

Senis patraukė prie šiukšliavežės, aš iš paskos.

– Sėsk už vairo, – tarė. – Tik mikliai, kol nepersigalvojau.

Išpūčiau akis, bet paklusau. Netrukus beveik nestabdoma mašina riedėjo nuo kalno. Pro atdarus langus vidun virto dulkės ir tikriausiai šiukšlių dvokas, bet man nesmirdėjo, aš tiesiog jutau jas, kaip junti saulę ar vėją. Senis vis spaudinėjo signalą atseit traukitės iš kelio, nors to kelio mums niekas nė nebūtų drįsęs pastoti. Besidarbuojantieji papėdėje tiesėsi, stojosi ir vėpsojo į nuo kalno dardančią ir triukšmaujančią šiukšliavežę. Pora sąvartyno „gyventojų“ mums pamojavo. Nors nesu tikras, nes akyse man mirguliavo, kelias šokčiojo, spalvos maišėsi, skriejo debesys, ratus suko ir turbūt tebekranksėjo varnos, bet mes jų nebegirdėjome.